

УДК 002:02:050](438.31)“192/193”

НАРИС ПРОБЛЕМАТИКИ КНИГИ, БІБЛІОТЕКИ, ПРЕСИ В “ЖИТТІ: БЕЗКОШТОВНОМУ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОМУ ІЛЮСТРОВАНОМУ НЕДІЛЬНОМУ ДОДАТКУ” ДО “ГОЛОСУ НАЦІЇ” (1928–1933)

Сабіна КВЄЧЕНЬ

*Педагогічний університет у Кракові, Інститут наукової інформації та бібліотекознавства,
вул. Подхоронжих, 2, м. Краків, 30-084, Польща, тел. (012) 662-61-70,
ел. пошта: sabinakwiec@gmail.com*

Стаття присвячена додатку “*Zycie*” (“Життя”) до популярного краківського часопису “*Głos Narodu*” (“Голос Нації”), який видавали у 1928–1933 рр. Її мета полягає у проведенні аналізу публікацій, що стосуються проблем книги, видавництва і бібліотек. Коротко охарактеризовано тематичні публікації, їхні функції та зміст. Стверджується, що редакція в першу чергу займалася популяризацією науки, друкувала наукову публіцистику та критичні матеріали, за тематикою переважали публікації, які стосувались історії книги, пресознавства та видавничого руху. Додаток “*Zycie*” характеризувався різноманітністю та універсальністю змісту. Доцільним є продовження дослідження проблем у галузі книгознавства, бібліотекознавства і видавничої справи в контексті аналізу тематики, яку порушувала редакція.

Ключові слова: “*Głos Narodu*”, “*Zycie*”, Краків, книгознавство, бібліотекознавство.

Краківський часопис “*Głos Narodu*” (“Голос Нації”) від початку існування був найважливішим органом католицького табору, який також називали християнсько-соціальним. Його редагували романіст Юзеф Рогош, а потім, зокрема, Казімеж Еренберг, Антоні Бопре, Ян Матиасік, Ян Півоварчик. Часопис був заснований 1893 р. і характеризувався довголіттям, проіснувавши на видавничому ринку до 1939 р. У його історії можна виокремити кілька періодів: упродовж 15 років пов’язаний з єпископською курією (серед його акціонерів – Адам Стефан Сапега), потім був органом християнської демократії, а від 1936 р. – Католицької Акції¹.

Цікава історія краківського органу християнської демократії стала предметом зацікавлень дослідників преси та істориків. Найбільше уваги часопису присвятив Чеслав Лехіцький², автор рукописної монографії про польську католицьку пресу обсягом 50 аркушів, над якою він працював близько 40 років³.

---

¹ Lechicki C. Prasa katolicka drugiej Rzeczypospolitej // *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. – 1984. – Nr 2. – S. 51.

² Lechicki C. Polskie czasopiśmiennictwo katolickie w latach 1833–1914 // *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. – 1983. – Nr 1. – S. 19–42; Eiusdem. Prasa katolicka drugiej Rzeczypospolitej // *Ibidem*. – 1984. – Nr 2. – S. 46–69; Eiusdem. Polska prasa katolicka 1945–1948 // *Ibidem*. – 1983. – Nr 2. – S. 65–87; Eiusdem. Pierwsze dwudziestolecie krakowskiego “*Głosu Narodu*” // *Studia Historyczne*. – 1969. – Nr 4. – S. 507–532; Eiusdem. Z dziejów prasy galicyjskiej na przełomie dwóch wieków // *Ibidem*. – 1971. – Nr 2. – S. 162–189; Eiusdem. Krakowski “*Głos Narodu*” w latach 1914–1939 // *Ibidem*. – 1973. – Nr 3. – S. 343–381; Eiusdem. Kartka z dziejów prasy krakowskiej XIX w. // *Małopolskie Studia Historyczne*. – 1955. – Nr 1/2. – S. 119–138.

³ Dzikі S., Glogier M. Czesław Lechicki (1906–2001) – religioznawca, prasoznawca // *Rocznik Historii Prasy Polskiej*. – 2001. – Z. 2. – S. 367–373.

У своїх працях Ч. Лехіцький підкреслив тезу Анджея Міцевського, що знайомство з історією “Głosu Narodu” “багато в чому допомагає пізнати і зрозуміти явище, яке називають довоєнним політичним католицизмом”⁴.

Найбільший розвиток видання протягом згаданого міжвоєнного двадцятиліття припав на 1923–1927 рр. Згідно з Ч. Лехіцьким, тоді часопис “став найбільш поважним органом політичної сили, молододі, з хорощим ідеологічним підґрунтям, улюбленої в національному таборі, яку допускали до співуправління в державі. Серед християнсько-демократичної преси він зайняв дуже почесне, хоч і не надто впливове місце. Власне, лише на її тлі він продемонстрував свою цінність. У ньому працювали двос журналістів-публіцистів такого рангу, що в усій національній пресі з ними мало хто міг зрівнятися”⁵.

“Głos Narodu” як газета, відповідно з визначенням, поданим в “Енциклопедії знань про пресу” (“Encyklopedia wiedzy o prasie”), повинен вирізнятися на тлі інших періодичних видань: універсальністю змісту, або ж браком обмежень тематики, адресатом – широким колом громадськості, а також виконанням інформаційної функції⁶.

Аналіз вибраних номерів показує, що часопис відкривала вступна стаття, присвячена суспільним чи політичним проблемам. Старанно вели економічний розділ. На шпальтах газети були присутні культурні й літературні питання, а останні колонки заповнювали оголошення та реклама. Таким чином часопис пропонував широку і цікаву палітру змісту. Найсильнішим елементом часопису була політична та ідеологічна публіцистика. Дослідник католицької преси Ч. Лехіцький зауважує, що “для розбудови, поглиблення і тлумачення програми християнської демократії “Głos Narodu” зробив більше, ніж решта хадецької преси разом узята”⁷.

У період найбільшої популярності (від 1926 р.) часопис друкували на новій машині, у зручному, середньому форматі. Номери склалися з восьми сторінок на чотири шпальти, а наклад сягав 8 тисяч примірників⁸.

У 1928 р. виборча поразка опозиції спричинила падіння популярності часопису за межами церковних кіл і зменшення його накладу до 4 500 примірників. Тогочасний відповідальний редактор Юзеф Вархаловський намагався виправити ситуацію, урізноманітвивши зміст видання. На збільшення зацікавлення часописом повинне було вплинути, зокрема, і запровадження спеціальних додатків. Протягом існування видання редакція запровадила три безкоштовні додатки: “Życie”, “Głos Literacko-Naukowy” і “Tydzień Kulturalno-Literacki”. Вони доповнювали культурно-літературну тематику “Głosu Narodu” та були покликані певним чином урятувати часопис.

20 травня 1928 р. почав виходити перший з додатків – “Życie: bezpłatny naukowo-popularny ilustrowany dodatek niedzielny” (“Життя: безкоштовний науково-популярний ілюстрований недільний додаток”). Його останній номер вийшов 23 липня 1933 р. Через тиждень редакція долучила до недільного видання часопису “Głos Literacko-Naukowy” (“Голос Літературно-Науковий”). Відбулася не лише зміна назви, модифікації зазнав і характер додатка. Місце науково-популярної публіцистики, яка домінувала в “Życiu”, зайняла культурна і літературна проблематика (авторами матеріалів були, серед інших, Владислав Тарновський, Теодор Парніцький, Чеслав Лехіцький,

⁴ Lechicki C. Krakowski “Głos Narodu” lata 1914–1939 // *Studia Historyczne*. – 1973. – Nr 3. – S. 343.

⁵ Ibidem. – S. 279.

⁶ *Encyklopedia wiedzy o prasie* / pod red. J. Maślanki. – Wrocław, 1976. – S. 91.

⁷ Lechicki C. Krakowski “Głos Narodu”... – S. 379.

⁸ Ibidem. – S. 360.

Станіслав Серотвінський, Стефанія Костжевська). У свою чергу, “Tydzień Kulturalno-Literacki” (“Тиждень Культурно-Літературний”) виходив від 5 квітня 1936 до 2 жовтня 1938 рр. Свої тексти тут публікували, зокрема: Францішек Беляк, Юзеф Біркенмаєр, Ігнаці Хжановський, Станіслав Пігонь, Кароль Губерт Ростворовський, Владислав Семкович, Людвік Скочиляс, Антоні Васковський, Станіслав Галлер.

У 1930-х рр. розповсюдження і вплив “Głosu Narodu” змаліли ще більше. Як подає Ч. Лехіцький, у 1932 р. наклад зменшився до 3 500 примірників. Наприкінці 1933 р. у часописі з’явилася заява, в якій читаємо: “При оцінці політичних подій і діяльності уряду “Głos Narodu” не пов’язуватиметься з жодною політичною партією і не буде обмежений ухвалами будь-якої політичної сили, натомість зберігатиме повну незалежність стосовно уряду і проурядового табору”⁹.

Від 1 червня 1936 р. часопис став органом Католицької Акції, безпартійної та нейтральної щодо державної влади, втративши тим самим своє опозиційне забарвлення. Тоді часописом керував Ян Півоварчик, а останнім редактором був Єжи Турович. Чеслав Бжоза зауважує, що в цей період часопис обмежив розгляд політичних питань до вигляду звіту. Ширше обговорювалися лише економічні справи, які не вимагали окреслення політичної ситуації. Багато уваги він присвячував темам, які стосувалися Церкви¹⁰. У цей час видання намагалось урізноманітнити свою форму завдяки запровадженню згаданого вище додатку “Tydzień Kulturalno-Literacki”. Ставку робили на адресата – освіченого католицького читача. Ч. Лехіцький зауважує: “Католицька інтелігенція, однак, не змогла зацікавитись і оцінити зміст “Głosu Narodu” – він залишився провінційною локальною газетою, але тепер виразно дефіцитною. Врятувати його могло перетворення в десятигрошівку експресового типу, чому завадила Друга світова війна”¹¹.

Загальна характеристика зібраного матеріалу

Метою цієї статті є проведення аналізу публікацій у пресі, які стосувалися проблематики книгознавства, бібліотекознавства і видавничої справи. На думку Яна Мушковського, “книга” – це продукт “графічної матеріалізації культурного змісту, який становить певну цілісність, з метою його фіксації, переказу і розповсюдження серед людей”¹². Кшиштоф Мігонь наголошує, що книга – це центральне поняття бібліології¹³, яка означає наукову рефлексію над книгою¹⁴. Таким чином, об’єктом книгознавства є книга і бібліологічні процеси: творення, обіг і сприйняття книги, наслідки цих процесів, а також люди й установи, які беруть у них участь¹⁵. Згаданий вище К. Мігонь підкреслював міждисциплінарний характер науки про книгу, її спільне поле дослідження з іншими науковими дисциплінами, в тому числі з пресознавством і медіазнавством¹⁶.

⁹ Lechicki C. Krakowski “Głos Narodu”... – S. 370.

¹⁰ Brzoza C. Krakowska prasa katolicka w okresie międzywojennym // *Studia historyczne*. – 2004. – R. XLVII, z. 2. – S. 203.

¹¹ Lechicki C. Prasa katolicka drugiej Rzeczypospolitej... – S. 52.

¹² Muszkowski J. Wstęp do socjologii książki // *Studia o książce*. – 1973. – T. 3. – S. 100.

¹³ Migoń K. *Nauka o książce. Zarys problematyki*. – Wrocław, 1984. – S. 7.

¹⁴ Migoń K. *Bibliologia – nauka o kulturze książki* // *Nauka*. – 2005. – Nr 2. – S. 49.

¹⁵ Migoń K. *Nauka o książce*... – S. 108.

¹⁶ Migoń K. *Bibliologia wobec medioznawstwa: izolacja, komplementarność czy integracja* // *Książka i prasa w systemie komunikacji społecznej: przeszłość – dzień dzisiejszy – perspektywy* / pod red. M. Judy. – Lublin, 2002. – S. 14.

З точки зору пресознавчих досліджень видається цікавим формулювання висновків на тему матеріалу, який стосується проблематики книги і бібліотек, уміщеного на шпальтах “Głosu Narodu”. Проведений аналіз номерів часопису, які виходили у перші місяці після проголошення незалежності Польщі (№№ 254–294 у 1918 р. і №№ 1–31 у 1919 р.), виразно показує, що проблематика, яка стосувалася книги, видавництва і бібліотек (147 публікацій), фактично обмежувалася (97 %) публікацією оголошень. Тут знаходяться реклами часописів, у тому числі церковних (“Gazeta Kościelna”, “Głos Ojczyzny”, “Głos Eucharystyczny”, “Nasza Gazeta”, “Robotnik Polski”), сатиричних (“Satyr”, “Szczutek”) і мистецьких (“Rzeczy piękne”). Поряд із ними знаходимо пропозиції головно краківських та львівських книгарень і видавництв (Д. Е. Фрідляйна, С. А. Кжижановського, Г. Гебетнера і Спілки, Видавництва Отців Єзуїтів, Г. Альтенберга, Г. Сейфертіна, Е. Венде і Спілки). Лише в одному випадку власник книгарні шукав працівника й опублікував оголошення про вакансію, решту матеріалів становила реклама. Невелику групу становили публікації, вміщені у рубриці “Хроніка”, на тему видавничих новинок (домінували позиції з польської літератури, видання католицького характеру, наприклад: “...два дуже гарні твори св. Ієроніма, один про збереження спадщини, інший про життя пустельницьке, священницьке і чернече”¹⁷, а також календарі й катехізиси). Часопис мав антисемітський характер, тому не бракувало інформації такого зразка: “Єврейську економічну шкідливість у Польщі ми успішно поборемо, якщо послідуємо за вказівками брошури “Наша економічна кров”. Її постачає автор, Ієронім Вайс у Кракові, вул. Смоленськ, 16”¹⁸. У “Хроніці” у формі звіту публікували матеріали, які стосувалися резонансного друкарського страйку на початку 1919 р., книгарської лихви або конфіскацій пресових матеріалів. Окрім того, в цій рубриці публікували інформацію про членські зустрічі, які зазвичай відбувалися у священницькій читальні. Іноді редакція інформувала про видавничі новинки в рубриці “Наука, література, мистецтво”. Тут читач отримувал головну інформацію про нові книги, які знаходилися на складі Гебетнера і Спілки.

“Głos Narodu” – часопис з визначеною ідеологічною лінією, обмежувався інформаційними повідомленнями з друкарського та книгарського світу, поданням відомостей про видавничі новинки, адресованих читачам видання; публікацією оголошень і реклами (без участі представників національних меншин). Тому на шпальтах часопису буде складно відшукати позиції редакції щодо тематики, яка стосується проблем книги, видавництва і бібліотек. З цієї причини буде проаналізовано один з додатків, що доповнювали зміст “Głosu Narodu”. Обрано перший із трьох, які з’явилися протягом 46-річного існування часопису – “Życie: bezpłatny naukowo-popularny ilustrowany dodatek niedzielny” (“Життя: безкоштовний науково-популярний ілюстрований недільний додаток”).

1. Номери “Życia” з використанням методу аналізу преси.

Дослідження охоплює “Życie” – тижневик науково-популярного характеру, що дозволяє трактувати його як науково-популярний часопис, або ж періодичне видання, яке публікувало тексти з наукової тематики. Він послуговувався формами їхньої презентації, призначеними для нефакхівців. Часопис повинен здійснювати такі типи діяльності: удоступнення знань (і навчання), анімацію, популяризацію науки, загаль-

¹⁷ Głos Narodu. – 1918. – 23 listopada (Nr 264). – S. 2.

¹⁸ Ibidem. – 20 grudnia (Nr 287). – S. 2.

не навчання і перекваліфікацію, практичне порадицтво і наукову публіцистику¹⁹. Прийняття теоретичної функціональної моделі, яку розробив Владислав Марек Коляса (автор наведеного вище визначення) дає підстави для опису розпізнавальних елементів, які формують внутрішню структуру аналізованого додатку (тип публікації, її функції, жанр, тематика та іконографія). Таким чином, вона дозволяє відповісти на питання: “що?” (який зміст), “для кого?” (які споживачі), “з яким наслідком?” (яка функція), “хто?” (який відправник) і “за допомогою яких засобів?” (які форми розповіді).

Публікації, надруковані у науково-популярному виданні, повинні популяризувати знання. Представлення наукових проблем широкій спільноті, або ж поєднання науки з популяризацією було близьким книгознавцеві Янушу Дуніну. Яцек Лядорувський, дослідник наукових досягнень Дуніна, в одній зі своїх праць пише:

“[Дунін] мав рідкісну здібність переходити від поточних спостережень до ґрунтовних наукових досліджень. “Легким” стилем викладу він заохочував читача ознайомитися з темою, водночас підштовхуючи його до індивідуальних студій”²⁰.

Проведено аналіз номерів тижневика, доступних в Ягеллонській цифровій бібліотеці у Кракові, виданих у 1928–1933 рр., загальною кількістю 141. Дані з поділом на окремі роки представлено нижче (Табл. 1). Тут і далі представлено результати власних підрахунків.

Таблиця 1.

Наявність “*Życia: bezpłatnego naukowo-popularnego ilustrowanego dodatku niedzielnego*” до “*Głosu Narodu*” у Ягеллонській цифровій бібліотеці

Рік	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Кількість номерів	33	1	51	1	25	30

Наведений перелік демонструє, що найбільше дослідницького матеріалу збереглося з 1928, 1930 і 1933 рр.

2. Кількість публікацій, які стосуються книги, видавництва і бібліотек, у “*Życiu: bezpłatnym naukowo-popularnym ilustrowanym dodatku niedzielnym*” до “*Głosu Narodu*”.

Серед збережених і оцифрованих Ягеллонською цифровою бібліотекою номерів тижневика віднайдено 76 публікацій у пресі, які стосувалися книги, видавництва і бібліотек. Нагромаджений матеріал можна аналізувати в контексті найважливіших подій у галузях бібліотекарства, друкарства, паперознавства, польської культури читання міжвоєнного періоду. Зокрема, у 1918–1939 рр. відбулися такі, важливі для польського бібліотекарства, факти: створення Спілки польських бібліотекарів (1917); заснування у Варшаві на підставі розпорядження Президента Республіки Ігнаци Мосціцького від 24 лютого 1928 р. Національної бібліотеки, створення при ній Бібліогра-

¹⁹ Kolasa W. Współczesne czasopismo popularnonaukowe. Studium analityczne na przykładzie “Wiedzy i Życia” oraz “Świata Nauki” // *Rocznik Historii Prasy Polskiej*. – 1998. – Т. 1, з. 1–2. – S. 151.

²⁰ Ladorucki J. Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego // *Roczniki Biblioteczne*. – 2013. – Т. 53. – S. 111.

фічного інституту; розвиток бібліотечної освіти в Польщі; розробка бібліотечного статуту. Варто зазначити, що на процес бібліотечної освіти у міжвоєнній Польщі засадничий вплив мали освітні курси, які, зокрема, організовували для працівників освітніх і соціальних установ Товариство народної школи, Польська шкільна матиця, Товариство народних університетів. Наприкінці 1920-х рр. почали створювати осередки бібліотечної освіти: Студії суспільно-освітньої праці Вільного польського університету (1925–1939), Дворічна школа соціальних працівниць при Польській шкільній матиці (1928–1932) та Однорічна бібліотекарська школа при Публічній бібліотеці у Варшаві (1929–1939), яка готувала бібліотекарів для публічних бібліотек на напіввищому рівні. Від 1930 р. було запроваджено іспити I і II ступеня, які давали право на професійну кваліфікацію²¹.

У ХХ ст. друкарство стало масштабною, сучасною промисловою галуззю, у великій мірі механізованою, що негативно відобразилося на естетиці друку. У міжвоєнне двадцятиліття гасла мистецького друкарства пропагували Товариство шанувальників книги у Кракові (зокрема, Казімеж Пекарський і Казімеж Віткевич) і Товариство польських бібліофілів у Варшаві (в т. ч. Владислав Лазарський), а також книгарні й видавці, зокрема Зигмунт Лазарський, Якуб Морткович і творець польської антикви Адам Пултавський. Працювали над уніфікацією польської орфографії та правопису. Бібліофільству і книгодрукуванню були також присвячені старанно, проте нерегулярно видавані накладами 250–450 примірників часописи “*Exlibris*” (1917–1929) і “*Silva Rerum*” (1925–1939)²².

Звідси з’являється питання: чи ці проблеми порушували на шпальтах тижневика? Дослідження концентруватиметься на якісному аналізі, який продемонструє цінність віднайдених публікацій стосовно кількісного наповнення.

Нижче, у *Табл. 2*, подано кількість публікацій, уміщених в окремих річниках.

Таблиця 2.

**Тексти, присвячені книзі, видавництвам та бібліотекам, на сторінках
“*Życia: bezpłatnego naukowo-popularnego
ilustrowanego dodatku niedzielnego*” до “*Głosu Narodu*”**

Роки	Кількість публікацій	%
1928	24	31,5
1929	0	0
1930	26	34,2
1931	2	2,6
1932	10	13,4
1933	14	18,3
Всього	76	100

Найбільшу кількість текстів, присвячених книзі, видавництвам та бібліотекам, віднайдено у річниках тижневика за 1928, 1930 і 1933 рр. Ймовірно, це спричинено фактом, що з цього періоду ми маємо в розпорядженні найбільше дослідницького матеріалу.

²¹ Див.: *Bibliotekarstwo* / pod red. Z. Żmigrodzkiego. – Warszawa, 1998. – S. 388–389.

²² Див.: Sowiński J. *Polskie drukarstwo*. – Wrocław, 1988.

3. Локалізація публікацій, які стосувалися проблем книги, видавництва і бібліотек, на сторінках “*Życia*” (1928–1933).

Короткий аналіз вибраних номерів “*Głosu Narodu*” показав, що редакцію видання не цікавили теми, які стосувалися проблематики книгознавства, бібліотекознавства і видавничої справи. Цікаві висновки може принести дослідження локалізації цих тем в окремих номерах “*Życia*” – додатку до газети. Дані на цю тему узагальнено в поданій нижче таблиці (Табл. 3).

Таблиця 3.

Локалізація публікацій

Сторінка	Кількість	%
Титульна	12	15,8
Всередині номера	63	82,9
Остання	1	1,3
Всього	76	100

Абсолютна більшість проаналізованих публікацій (82,9 %) розташовувалася всередині тижневика. Постає питання, що ж друкували на перших сторінках? Майже 16 % проаналізованих публікацій, розміщених на першій сторінці “*Życia*”, становили науково-популярні тексти, які стосувалися ґрунтовних питань з галузі бібліотекознавства, видавничого руху та паперознавства, що вимагали обговорення. Варто додати, що вони займали всю першу шпальту “*Życia*”, а іноді й наступну. Цікаво, що лише одну публікацію на цікаву для нас тематику надрукували на останній сторінці часопису. Цікаво, що рекламні повідомлення на шпальтах додатка зазвичай не мали сталого, приписаного місця, тому з’являлись і на першій сторінці, і всередині номера.

4. Форми вираження у публікаціях “*Życia*”.

Засадничим є пошук відповіді на запитання: які засоби вираження (словесні, словесно-образні, образні) використовувало видання, що мало підзаголовок “безкоштовний науково-популярний ілюстрований додаток”? Варто наголосити, що “*Życie*” було покликано покращити стан часопису. Крім того, ілюстративність може доповнювати, конкретизувати або полегшити зоровий контакт із текстом²³. Види засобів вираження публікацій у пресі представлено в Табл. 4.

Таблиця 4.

Форми вираження у пресових публікаціях

Засіб вираження	Кількість	%
Словесний	71	93,4
Словесно-образний	5	6,6
Образний	0	0
Всього	76	100

²³ Kolasa W. Współczesne czasopismo popularnonaukowe... – S. 161.

На сторінках тижневика було небагато ілюстрацій. Словесно-образний виклад становив 6,6 %. Це були ілюстрації, пов'язані з текстом (у текстах, присвячених історії книги), і лише в одному випадку вони виконували функцію доповнення до тексту (коротка інформація про будинок редакції американської газети).

5. Функція заголовків публікацій, розміщених на шпальтах “Žusia”.

Взято для аналізу 76 заголовків текстів, віднайдених на шпальтах “Žusia”, звернено увагу на їхню функцію: інформувальну, скорочувальну, переносну, сенсаційну. Відомості, які стосуються функції заголовка, подано нижче (Табл. 5).

Таблиця 5.

Функція заголовка

Функція	Кількість	%
Інформувальний	51	67,2
Скорочувальний	6	7,8
Переносний/символічний	8	10,5
Сенсаційний	1	1,3
Інший/відсутність заголовка	10	13,2
Всього	76	100

Редакція “Žusia” опублікувала більшість статей (67,2 %) під інформувальними заголовками, але не бракувало і переносних (10,5 %). Тут варто додати, що символічні заголовки мали короткі статті інформувального характеру. Тексти, зараховані до наукової публіцистики, переважно отримували заголовки, що мали скорочувальну функцію (7,8 %). Заголовок сенсаційного характеру виглядав так: “Книги, оправлені у... людську шкіру!” (№ 3 від 19 січня 1930 р., с. 5). Заголовків були позбавлені рекламні матеріали, які з'явилися в довільних місцях часопису.

6. Публіцистичні жанри текстів на сторінках “Žusia”, які стосуються проблематики книги, видавництва і бібліотек.

Наступне питання: які форми викладу застосовувала редакція в науково-популярному тижневика? В аналізі (орієнтуючись на функціональну модель науково-популярного часопису В. Коляси) взято до уваги всі публіцистичні жанри, притаманні науковій чи науково-популярній пресі. Виокремлено науково-популярні статті, під якими, за В. Колясою, розуміємо публікацію, пов'язану з науковою тематикою в широкому розумінні, яка зберігає формальні ознаки публіцистичної статті, дотримується засад наукової комунікації, але відрізняється від наукової статті більшою довільністю щодо повноти охоплення теми, компетентності автора і споживача. Крім науково-популярної статті, виокремлено коментовані інформаційні повідомлення, тексти літературного характеру, рекламу. Див. таблицю нижче (Табл. 6).

Таблиця 6.

Публіцистичні жанри

Публіцистичний жанр	Кількість	%
Науково-популярна стаття	38	50,1
Інформаційне повідомлення	22	28,9
Реклама	10	13,2
Решта	4	5,2
Літературний текст	2	2,6
Всього	76	100

У проаналізованому матеріалі домінуючою формою викладу тижневика була науково-популярна стаття (50,1 %), крім того, вирізнялися розширені повідомлення (бл. 29 %), а також рекламні оголошення (13,2 %). Віднайдено два тексти літературного характеру, цікаві з огляду на їхню тематику. Перше з них – гротескне оповідання “Журналісти”, автором якого був редактор додатку Антоні Кшиви, його друкували частинами у 1928 р. (в номерах за 25 листопада, 2, 9, 16, 23 та 30 грудня). Інший текст – оповідання про краківського друкаря Ветора, адресоване наймолодшим читачам і опубліковане в “Куточку малюка” (М. Д. (Марія Доновська), “Як шановний пан Ветор віддячив Польщі за гостинність?”, № 9 від 2 березня 1930 р.).

7. Функція публікацій на шпальтах “Życie”, які стосувалися проблематики книг, видавництв і бібліотек.

Кожен науково-популярний часопис повинен виконувати завдання, серед яких (за В. М. Колясою) можна виокремити: популяризацію науки, систематичне навчання, сприяння розвитку науки, практичні поради, наукову публіцистику. Наведене нижче порівняння (Табл. 7) представляє функціональний поділ публікацій у пресі на матеріалі тижневика “Życie”.

Таблиця 7.

Функція публікацій у пресі

Функція	Кількість текстів	%
Популяризація	35	46
Наукова публіцистика	8	10,6
Рекламна	10	13,2
Інша	23	30,2
	(в т. ч. критично-наукові рецензії)	
Всього	76	100

Результати аналізів публікацій на сторінках “Życie” показують, що редакція популяризувала науку (46 % текстів стосовно проблем книжки, видавництв і бібліотек), поміщала наукову публіцистику (10,6 %), тексти, призначені для аматорів науки та її шанувальників, літературно-критичні публікації (рецензії, полемічні статті). Домінували адресовані широкому колу читачів тексти, що виконують популяриза-

ційну функцію, пов'язані з дослідницькою тематикою, подають лише загальний огляд теми і найчастіше не містять критичного чи бібліографічного апарату²⁴. Наступну групу (близько 30 %) творили адресовані аматорам науки та її шанувальникам тексти, подані у формі огляду для зацікавлених у рубриках “Прес-ревію”, “Те й інше”, “Наукові дрібниці”, “Хто хоче, нехай вірить”, у яких містилися наукові цікавинки з галузі проблематики книжки, видавництва, бібліотек, а також рецензії. У функціональній моделі науково-популярного журналу не вказувалося, чи тексти цього типу можуть виконувати рекламну функцію. Однак тижневик уміщував рекламні матеріали, переважна більшість яких стосувалася проблем зі сфери широко окресленого поняття культури книжки (близько 13 %). Окрему групу творили тексти, що виконували функцію наукової публіцистики (близько 10 %), які відзначалися зв'язком теми з практикою, суспільними чи економічними обумовленнями наукової діяльності. Тут серед інших опинилися тексти з питань бібліотечної справи (позиції з приводу підготовлюваного закону), принципів правопису (проблема орфографії – погляд видавців і науковців), паперознавства. Показово, що ці тексти, на відміну від переважної більшості інших, були підписані авторами.

8. Авторство публікацій зі сфери проблематики книжки, видавництв і бібліотек на шпальтах “Zusia”.

До загальної характеристики дослідницького матеріалу варто додати інформацію про авторів публікацій, які порушували проблеми книжки, видавництв, бібліотек на шпальтах “Zusia”. Детальний поділ подається нижче (Табл. 8).

Таблиця 8.

Автори текстів на сторінках “Zusia”, що стосуються проблематики книжки, видавництв та бібліотек

Творці	Кількість	%
Наукові співробітники	5	6,6
Редакція*	2	2,6
Інші	20	26,4
Анонімні	49	64,4
Всього	76	100

*у випадку літературних текстів зараховується один раз.

На сторінках тижневика знаходимо лише прізвища авторів наукової публіцистики, текстів науково-популярного характеру, гротескної повісті й ініціали автора тексту в “Куточку малюка”. Автори цих текстів – Станіслав Римар, Станіслав Арцт, Ян Корнецький, Станіслав Ковальський, Марія Доновська, Антоні Кшиви. Серед наукових працівників з'явилися прізвища професорів, праці яких передрукувала редакція. З огляду на факт, що журнал вважався науково-популярним, можна вважати подією переважну кількість анонімних текстів (близько 65 %).

²⁴ Див.: Kolasa W. Współczesne czasopismo popularnonaukowe... – S. 155.

9. Тематика стосовно проблем книжки, видавництв і бібліотек на шпальтах “Życia”.

Проблематика, що стосувалася питань книжки, видавництв і бібліотек, порушувана на шпальтах “Życia”, охоплювала питання зі сфери: історії книжки, історії бібліотек, бібліотекарства, папірництва, видавничих проблем, журналістики, читання, сучасної книги, пресознавства. Детальний поділ представлено на поданій нижче таблиці (Табл. 9).

Таблиця 9.

Проблематика стосовно питань книжки, видавництв і бібліотек

Тематика	Кількість	%
Бібліотекарство	6	7,8
Читання	1	1,3
Друкарство	1	1,3
Історія бібліотек	2	2,6
Історія книжки	20	26,4
Сучасна книжка	6	7,8
Папірництво	1	1,3
Пресознавство	18	23,7
Реклама	10	13,2
Видавничий рух	11	14,6
Всього	76	100

9. 1. Бібліотекарство. В галузі проблем, які стосуються польського бібліотекарства міжвоєнного періоду, можна вказати ключові питання, що їх порушує “Życie” і які мають відношення до найважливіших бібліотечних подій у Польщі. Серед цих питань на чільні місця виходять: справа роботи над бібліотечним законодавством (проект закону), обговорення стану бібліотекарства й організації бібліотек. Відсутність інформації про створення Національної бібліотеки у Варшаві можна пояснити тим, що перший номер тижневика “Życie” вийшов тоді, коли Національна бібліотека вже п'ять місяців функціонувала згідно з розпорядженням Ігнація Мосьціцького. Публікації з галузі бібліотекарства, поміщені на шпальтах тижневика, не були анонімними текстами: під ними знаходимо прізвища авторів. Вони з'явилися на перших сторінках “Życia”.

Перший текст, який порушував питання бібліотекарства, під назвою “Питання бібліотекарства у Польщі” з'явився в 21-му номері додатку в перший рік його існування (під датою 7 вересня 1928 р.). Ян Корнецький висловив свою позицію щодо урядових бібліотечних проектів, а також свій погляд на те, як ці питання слід розв'язати. На його думку, опрацьований варшавським Товариством спілки бібліотекарів проект закону викликає багато сумнівів. Закинув Відділові позашкільної освіти Міністерства віросповідань, релігії і публічної освіти, що на спеціальну конференцію, організовану з метою обговорення цього проекту, не отримали запрошення освітні товариства, попри те, що, як *“загальновідомо, ці товариства опікуються найбільшою кількістю*

бібліотек (у 1925 р. вони опікувалися 2 831 бібліотекою, фонди яких налічували 665 568 книжок, а в 1926 р. ця кількість серйозно зросла)²⁵. Головні принципи проекту, представленого Спілкою польських бібліотекарів, передбачали: примусове заснування бібліотек у міських і сільських гмінах, їх обов'язкове фінансове забезпечення, обов'язок гмін, що нараховують понад 5 000 мешканців, утримувати бібліотеку. Гміни з меншою кількістю мешканців мали б забезпечуватися центральними повітовими бібліотеками. Структури самоврядування можуть перейняти керівництво загальнодоступними бібліотеками, якими опікувалися й котрі утримували громадські інституції. За Корнецьким, запропонована в проекті система оподаткування (від помещання) – нереальна, недостатня і мала би бути значно підвищена. Тим паче, що центральні бібліотеки, розміщені в повітових містах, були б неспроможні обслужити менші. Відтак кількість місцевих і центральних бібліотек, а також їхні бюджети мали би бути збільшені. Нереальне також, на думку Корнецького, створення, утримання і керування публічними бібліотеками самоврядними органами. Автор тексту, висловлюючи свою позицію щодо проекту закону, пропонує два способи розв'язання цієї проблеми: “перший спосіб – делегування провідної ролі державній владі, яка так само, як і в галузі шкільництва, засновує й опікується публічними бібліотеками при певній взаємодії місцевого самоврядування, а поряд з публічними бібліотеками завдяки старанням громадсько-освітніх організацій, під наглядом і за підтримки держави та самоврядування розвиватимуться й приватні бібліотеки. Другий спосіб – це залишення ініціативи й опіки над бібліотеками винятково громадсько-освітнім організаціям зі збереженням загального контролю державної влади, яка б виділяла субвенції для приватного бібліотекарства і надавала йому інструктивну допомогу, організовуючи курси бібліотекарів й рекомендуючи бібліотекам відповідні книжки. І при першому, і при другому способі роль громадських організацій була би визнаною і потрібною”²⁶.

Справа бібліотечного закону повернулася на сторінки тижневика після справи Станіслава Римаря, який свої тексти присвятив позашкільній освіті (“*Życie*” від 18 травня 1930 р., с. 1–2; 25 травня 1930 р., с. 1–2; 1 червня 1930 р.).

Він підтримував позицію Товариства народної школи, яке відкинуло три проекти бібліотечного закону, обговорюючи проблеми в контексті європейського законодавства. У його статтях читаємо, що Товариство народної школи вважає всі попередні законопроекти такими, що не відповідають інтересам польського населення. Дотримувався думки, яка заперечувала необхідність введення штатних посад у галузі позашкільної освіти навіть у галузях, які в загальних інтересах повинні були фінансуватися державними і самоврядними інституціями. Бібліотеки мали бути засновані у всіх школах і доступні для дорослих²⁷.

Дискусія на тему бібліотечного закону на сторінках часопису показує відсутність одноставної позиції освітніх інституцій з бібліотечних питань. За двадцять років було підготовлено детально аналізовані й коментовані проекти. Однак справді переломне для польської бібліотечної справи значення мав лише “Декрет про бібліотеки й опіку над бібліотечними фондами” від 17 квітня 1946 р.

Решта матеріалів з галузі бібліотекарства лише подавали інформацію про стан бібліотекарства у Польщі (номер від 12 лютого 1933 р., с. 3), а також про організацію

²⁵ Kornecki J. Zagadnienia bibliotekarstwa w Polsce // *Życie*. – 1928. – 7 października. – S. 1.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Rymar S. Polskie projekty ustawowe w dziedzinie oświaty pozaszkolnej // *Życie*. – 1930. – 1 czerwca. – S. 3.

бібліотек вищих навчальних закладів (Станіслав Завадський, “Новий устрій академічних шкіл” у номері від 14 травня 1933 р., с. 1–2).

Окрім цього, з’являлися коротенькі, обсягом до одного речення, згадки-цікавинки про бібліотеки. Як-от, скажімо, інформація про Ватиканську бібліотеку та її фонди (номер від 2 квітня 1933 р.).

Підсумовуючи висловлювання на тему бібліотечної справи в “*Życiu*”, можна ствердити, що часопис відкривав поле для дискусії на тему розвитку закладів культури, боротьби з неграмотністю й невіглаством, формування читацької культури. Різні думки з приводу бібліотечного законодавства стосувалися не стільки необхідності його існування, скільки способів і можливостей реалізації.

9. 2. Читання. Редакція тижневика передрукувала текст із “*Przeglądu Oświatowego*”, присвячений популяризації читання. У статті “Читання і польська видавнича продукція” (номер від 28 жовтня 1928 р., с. 2) читаємо, що видавнича продукція не враховує усіх груп читачів. При цьому було використано поділ на книжки для мешканців міст і села. Виникає питання, чи такий поділ існує? Однак, у світлі тексту, провінційний читач, “для якого книжка є глибоким переживанням і засобом самоосвіти, приречений лише на поодинокі справді вартісні книжки, які вдасться виловити з цілорічної видавничої продукції”²⁸. Видавцям закинули, що вони не пам’ятають про цю групу читачів, а вона могла би подолати низький рівень читання.

9. 3. Друкарство. З галузі друкарства знаходимо текст, присвячений не польському чи європейському друкарству, а читаємо про проблеми праці японського набірника текстів – “У японській друкарні” (номер від 23 вересня 1928 р.). У “Куточку для дітей”, публікованому на сторінках “*Życia*”, знаходимо повість про краківського друкаря Ієроніма Ветора та його досягнення (номер від 2 березня 1930 р.).

9. 4. Історія бібліотек. Інформація про історію бібліотек обмежилася в додатку до “*Głosu Narodu*” єдиним текстом, опублікованим 14 грудня 1930 р. Редакція “*Życia*” звернула увагу на львівську бібліотеку Баворовських й описала її. У матеріалі були використані дослідження Р. Котулі, який присвятив історії родинної книгозбірні працю під назвою “Бібліотека Віктора Баворовського у Львові”.

9. 5. Історія книжки. Проблеми історії книжки були широко представлені на шпальтах тижневика “*Życie*”. Тематичний покажчик із цих питань – на загальному тлі проблематики стосовно питань книжки, бібліотек, преси – становив понад 26 %.

Весь аналізований тут матеріал зводиться до кількох дослідницьких напрямів: письмового приладдя (як-от: папірус, чорнило тощо); розвитку письма (клинопис, графічне письмо шумерів); оправи, оздоблення книжки (дереворит); історії книжки (античні часи, Середньовіччя); форм книжки (книжкові мініатюри).

Період міжвоєнного двадцятиліття – час розвитку археології у Польщі, створення Державного археологічного музею у Варшаві. Зацікавлення розкопками вплинуло на тематику публікацій, що стосуються цих питань. На шпальтах “*Życia*” знаходимо відтак науково-популярні тексти, присвячені папірусам (“Як читають папіруси?”), номер від 27 травня 1928 р., с. 1).

---

²⁸ Czytelnictwo a polska produkcja wydawnicza // *Życie*. – 1928. – 28 października. – S. 2.

Цікавою статтею на тему видавничих форм книжок був текст під назвою “Найменші книжки у світі” (номер від 19 серпня 1928 року, с. 3). Матеріал, оздоблений тісно пов’язаними з текстами ілюстраціями, містився в описі колекції мініатюр із фондів Французької національної бібліотеки.

У додатку до “Głosu Narodu” описано, як виникли польські словники. У статті під таким власне заголовком читач міг прочитати про найдавніші польські словники, починаючи з XV століття, про вплив сілезців на розвиток словників, віршовані словники, про XIX століття як період найбільших польських досягнень у цій галузі (номер від 11 червня 1933 р.).

З історії книжки привертає увагу текст Анни Сьверцинської під назвою “Романська мініатюра в Польщі” (номер від 2 жовтня 1932 р.). Авторка описала художні мініатюри, що збереглися в рукописних пам’ятках бенедиктинців з Тинця. Тематика оздоблення книжок, окрім цього, з’являлася в текстах, присвячених мистецтву деревориту. Вона порушувалася всесторонньо. Читач отримував інформацію про техніку, митців і твори, проілюстровані цією технікою. Наприклад: “Ян Мюнхгаймер – батько сучасного польського деревориту” (номер від 18 грудня 1932 р.), де читаємо про розвиток мистецтва деревориту від XV до XIX століття; багато ілюстрований “Старопольський дереворит” (номер від 30 березня 1930 р.), у якому описаний розвиток цього мистецтва у Польщі.

Іншою цікавою роботою, вміщеною в додатку, була характеристика найстаршого документа боротьби з порнографією в Польщі (номер від 25 вересня 1932 р.), де використано дослідження Вільгельма Брухнальського.

9. 6. Сучасна книжка. Наявність тематики зі сфери питань сучасної книжки на сторінках “Życia” зауважуємо в публікаціях стосовно проблем опрацювання й публікації видань, у тому числі картографічних²⁹. Ця тема була представлена між іншим текстом “Як виникає карта?” (№ 4 від 10 червня 1928 р.). З’являлися також роботи, присвячені збереженню книжки. Наприклад, у номері від 17 липня 1932 р. можна було прочитати про найбільших ворогів книжки й успішні методи боротьби з ними. З інших праць заслуговує на увагу інформація про проблему відбиток (сучасні ксерокопії) і способів їх архівування. Покликаючись на працю Чеслава Гутрого, редакція прихильно висловлювалася про ідею створення центру копій часописів, наукових праць і брошур.

Цікавий текст вміщено у грудневому номері “Życia” за 1928 рік під назвою “Сумна бесіда про сучасну книжку”, у якому автор переймався фактом, що читачі більше цінують форму видання книжки, ніж її зміст. Цінність твору вимірюють вартістю його оправи. З’являлися також суперечливі публікації, прикладом яких може бути текст, у якому йдеться про книжки, опрацьовані людською шкірою (номер від 19 січня 1930 р.).

9. 7. Паперознавство. З галузі паперознавства читачі отримали цікавий текст Станіслава Ковальського – “Сучасний стан паперової промисловості”. Матеріал на тему паперознавства поінформував читачів про історію та технологію виготовлення паперу, історію паперознавства в Польщі, а також у польській і світовій паперовій промисловості до кінця 20-х років³⁰.

²⁹ Ciekawy projekt stworzenia centrali odbitek prac naukowych // *Życie*. – 1933. – 1 stycznia. – S. 2.

³⁰ Kowalski S. Stan dzisiejszy przemysłu papierniczego // *Życie*. – 1932. – 3 lipca. – S. 1.

9. 8. Пресознавство. Пресознавча проблематика була другою після проблем, пов'язаних з історією книжки, що їх порушувано на шпальтах тижневика “*Życie*”. Тематичний показник цих питань в загальному обсязі проблем книжки, видавничої справи, бібліотек становив понад 23 %. Ця тематика була представлена всесторонньо. Зокрема, знаходимо тексти, що стосуються журналістики, у тому числі журналістики в Китаї, журналістської школи у Нью-Йорку. До цієї групи можна також віднести літературний текст Антонія Кшиwego “Журналісти. Гротескова повість”, фрагменти якого періодично публікувалися у 1928 р. Наявність пресознавчих проблем у додатку “*Głosu Narodu*” найяскравіше позначилася в текстах: “Найстарша газета світу”, “Японська преса”, “Чи радіо є конкурентом преси?”, “Пресові концерни в Англії”, “Прес-квартира часопису «Chicago – Daily – News» у Нью-Йорку”, “«Chicago – Daily – News» у Нью-Йорку”, “Газетярський музей (Швейцарія)”. Редакція також вела рубрику “Ревю фахової преси” – огляд публікацій у пресі, головним чином спеціальних (із часописів “*Przegląd Techniczny*”, “*Technik*”).

9. 9. Видавничий рух. Редакція “*Życia*” багато уваги приділяла видавничим новинам, систематично інформуючи читачів про обсяги видавничої продукції в Польщі. У 1928 році цьому питанню була присвячена спеціальна рубрика “Нові книжки”, а через кілька років, у 1933 р., – “Видавничий рух”, – які рекомендували нові книжки і навіть часописи. Матеріали доповнювалися рецензіями. Про новинки читач, окрім цього, міг прочитати в розділі “Те й інше”. Часто вміщувані матеріали стосувалися Видавничого товариства “Рій” і його поточної видавничої політики. У 1928 р. в часописі повідомлялося, що згадана фірма закупила твори Декобра, романи Воллеса, Гуворда, Антоні Марчинського, Ірени Жажицької, Гвідо да Верона, Еренбурга, Лондона, Франка Геллера, Жілардо, Поля Морана, Германа Гессе, Джона Ерскіна, Томаса Манна³¹. Повідомлялося про видавничі плани, наприклад, про підготовку до друку Чеською Академією Наук словника чеської мови (номер від 19 лютого 1933 р.).

На шпальтах часопису точилася цікава дискусія стосовно польської орфографії. Йшлося про поданий на розгляд Міністерства віросповідань і публічної освіти проект Спілки видавців книжок стосовно спрощення польського правопису. Висловлювалися як видавці, мовознавці, літератори, так і науковці (“Видавці і орфографія” – номер від 1 січня 1933 р.; Станіслав Арцт, “Орфографія” – номер від 22 січня 1933 р.; “Справа орфографії і правопису” – номер від 12 березня 1933 р.; “Справа зміни правопису. Повідомлення членів Польської академії знань” – номер від 19 березня 1933 р.).

ВИСНОВКИ

“*Życie*”, яке розглядається як науково-популярний часопис (у світлі запропонованої В. М. Колясою теоретичної моделі), складалося зі специфічних елементів внутрішньої структури і використовувало характерні форми їх презентації. Серед цих форм (жанрів) домінувала науково-популярна стаття (50 % від загальної кількості 76 аналізованих висловлювань стосовно проблематики книжки, видавничої справи та бібліотек), відтак поглиблена інформація (близько 28 %). Редакція додатку вживала характерну для цього типу журналів мову, пристосовану до специфіки змісту й адресата публікації, використовувала притаманну науково-популярним журналам видавничо-графічну форму. Варто звернути увагу, що у випадку цього тижневика це були

³¹ To i owo // *Życie*. – 1928. – 2 grudnia. – S. 2.

відповідні до обраного курсу публікації (близько 93 %). Додаток виконував також багато суто спеціальних завдань. Головним чином (у межах проблематики книжки, видавництва і бібліотек) він популяризував науку (46 % текстів), прагнучи зацікавити конкретними досягненнями читачів, які шукали наукової інформації. Матеріали, що популяризували науку, містили загальні роздуми про проблеми книжки, видавництва і бібліотек, зокрема стосувалися історії книжки й бібліотек. Окрім цього, редакція “*Życia*” займалася науковою публіцистикою (близько 10 % текстів), яка охоплювала наукові питання, сконцентровані довкола суспільних проблем. У групі текстів, що виконували функцію наукової публіцистики, бачимо матеріали, які порушували проблеми польського бібліотekarства чи видавничих питань. Слід додати, що це були актуальні публікації, які відзначалися характерним ціннісно-оцінювальним підходом. У процесі дослідження науково-популярних часописів істотну роль відіграє авторство текстів. У випадку аналізу “*Życia*” отримано несподівані результати – переважна більшість матеріалів публікувалася анонімно (64 %). У межах порушеної проблематики книжки, видавництва і бібліотек домінували питання історії книжки і пресознавства. Слід підкреслити, що додаток “*Głosu Narodu*” характеризувався різноманітністю й універсальністю змісту. Питання, що стосувалися проблематики книжки, видавництва і бібліотек, були однією з тематичних груп, презентованих журналом. Справою принципу стає аналіз питань книжки, видавництва і бібліотек у контексті запланованої редакцією тематики. Однак ця проблема вимагає подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. *Bibliotekarstwo* / pod red. Z. Żmigrodzkiego. – Warszawa, 1998.
2. Brzoza C. Krakowska prasa katolicka w okresie międzywojennym // *Studia historyczne*. – 2004. – R. XLVII, z. 2. – S. 187–209.
3. Ciekawy projekt stworzenia centrali odbitek prac naukowych // *Życie*. – 1933. – 1 stycznia. – S. 2.
4. Czytelnictwo a polska produkcja wydawnicza // *Życie*. – 1928. – 28 października. – S. 2.
5. Dziki S., Glogier M. Czesław Lechicki (1906–2001) – religioznawca, prasoznawca // *Rocznik Historii Prasy Polskiej*. – 2001. – Z. 2. – S. 367–373.
6. *Encyklopedia wiedzy o prasie* / pod red. J. Maślanki. – Wrocław, 1976.
7. Kolasa W. Współczesne czasopismo popularnonaukowe. Studium analityczne na przykładzie “*Wiedzy i Życia*” oraz “*Świata Nauki*” // *Rocznik Historii Prasy Polskiej*. – 1998. – T. I, z. 1–2. – S. 143–169.
8. Kornecki J. Zagadnienia bibliotekarstwa w Polsce // *Życie*. – 1928. – 7 października. – S. 1.
9. Kowalski S. Stan dzisiejszy przemysłu papierniczego // *Życie*. – 1932. – 3 lipca. – S. 1.
10. Ladorucki J. Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego // *Roczniki Biblioteczne*. – 2013. – T. 53. – S. 103–112.
11. Lechicki C. Kartka z dziejów prasy krakowskiej XIX w. // *Małopolskie Studia Historyczne*. – 1955. – Nr 1/2. – S. 119–138.
12. Lechicki C. Krakowski “*Głos Narodu*” w latach 1914–1939 // *Studia Historyczne*. – 1973. – Nr 3. – S. 343–381.
13. Lechicki C. Pierwsze dwudziestolecie krakowskiego “*Głosu Narodu*” // *Studia Historyczne*. – 1969. – Nr 4. – S. 507–532.

14. Lechicki C. Polska prasa katolicka 1945–1948 // *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. – 1983. – Nr 2. – S. 65–87.
15. Lechicki C. Polskie czasopiśmiennictwo katolickie w latach 1833–1914 // *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. – 1983. – Nr 1. – S. 19–42.
16. Lechicki C. Prasa katolicka drugiej Rzeczypospolitej // *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. – 1984. – Nr 2. – S. 46–69.
17. Lechicki C. Z dziejów prasy galicyjskiej na przełomie dwóch wieków // *Studia Historyczne*. – 1971. – Nr 2. – S. 162–189.
18. Migoń K. Bibliologia – nauka o kulturze książki // *Nauka*. – 2005. – Nr 2. – S. 49.
19. Migoń K. Bibliologia wobec medioznawstwa: izolacja, komplementarność czy integracja // *Książka i prasa w systemie komunikacji społecznej: przeszłość – dzień dzisiejszy – perspektywy* / pod red. M. Judy. – Lublin, 2002. – S. 13–18.
20. Migoń K. *Nauka o książce. Zarys problematyki*. – Wrocław, 1984.
21. Muszkowski J. Wstęp do socjologii książki // *Studia o książce*. – 1973. – T. 3. – S. 89–152.
22. Rymar S. Polskie projekty ustawowe w dziedzinie oświaty pozaszkolnej // *Życie*. – 1930. – 1 czerwca. – S. 3.
23. Sowiński J. *Polskie drukarstwo*. – Wrocław, 1988.
24. To i owo // *Życie*. – 1928. – 2 grudnia. – S. 2.

Переклад з польської Ігоря ПЕТРИЯ та Григорія ЧОПИКА

AN OVERVIEW OF THE ISSUES OF BOOKS, LIBRARY, AND PRESS IN “LIFE”: FREE POPULAR SCIENTIFIC ILLUSTRATED SUNDAY SUPPLEMENT TO “VOICE OF THE NATION” (1928–1933)

Sabina KWIECIEN

*Pedagogical University of Kraków, Institute of Scientific Information and Library Studies,
2, Podchorążych Str., Kraków, 30-084, Poland, tel. (012) 662-61-70,
e-mail: sabinakwiec@gmail.com*

The article is devoted to “Życie” (“Life”) – supplement to a popular Krakow periodical “Głos Narodu” (“Voice of the Nation”) published in 1928–1933. Its purpose is to analyze the publications related to the issues of books, publishers, and libraries. It briefly describes the thematic publications and their functions and content. It is claimed that the editorial board was primarily focused on the popularization of science and printed popular scientific materials and critical articles on the history of books, press studies, and publishing movement. The “Życie” supplement was characterized by diversity and universality of its content. It is recommended to continue research on the problems of bibliology, librarianship, and publishing in the context of the issues raised by the editors.

Keywords: “Głos Narodu”, “Życie”, Kraków, bibliology, library studies.

Стаття надійшла до редколегії 01.07.2015

Прийнята до друку 30.09.2017